

evangeliorum czy wspomnianych *Scivias*, w których komentuje konkretne zdania, najczęściej spisane z pamięci (nawet w edycjach krytycznych różnią się one od tekstów uznanych i zatwierdzonych). To, że Kienzle potraktowała na równi pisma ściśle homiletyczne i zbiory wizji, jest nowatorskie, a zarazem bardzo udane. Do tej pory nikt nie umiał we właściwy sposób połączyć nieco „dziwnych” passusów zawartych w *Scivias* czy *Liber divinorum operum*, które odbiegały od pozostałej treści zbiorów.

Inna kwestia, na którą Kienzle starała się zwrócić uwagę, to ustalenie, w jaki sposób Hildegarda była w stanie dokonać tak wiekopomnego dzieła, jak spisanie wszystkich zbiorów i nauczanie. Próbuje odtworzyć codzienną, klasztorną egzegezę Pisma Świętego, sposób jego czytania, wreszcie przedstawić praktykę homiletyczną mniszki. Wszelako nie ze wszystkimi uwagami Autorki trzeba się zgadzać. Trudne do przyjęcia wydaje się na przykład uznanie, że Hildegarda miała różnorodny zestaw gloss, które pozwalały jej stworzyć ciąg narracyjny (Kienzle nazwała je *Glossa Hildegardiana*) – poza tekstami, które opisano w opracowaniu, istnieje też wiele innych, o ciągłej narracji, w których brakuje glos, a także mających charakter pouczeniowy (np. listy czy pieśni). To drobne zastrzeżenie nie zmienia faktu, że książkę należy uznać za bardzo interesującą i treściwą. Fakt, że dotyczy przede wszystkim pism jednej osoby, w dodatku potraktowanych wybiórczo, nie umniejsza jej walorów. Nawet osoba mniej zainteresowana pismami Hildegardy znajdzie wiele interesujących informacji, przede wszystkim opis benedyktyńskiej praktyki homiletycznej. To pozwala także zrozumieć pisma innych autorów monastycznych i pogłębić znajomość kultury średniowiecza .

Justyna Łukaszewska-Haberkowa
Instytut Kulturoznawstwa
na Wydziale Filozoficznym
Akademii „Ignatianum” w Krakowie

Filozofia autorska: propozycje. Kolokwia filozoficzne II. Materiały z cyklu spotkań „Kolokwia filozoficzne”, Złoty Potok k. Częstochowy, 10-11 grudnia 2009, pod redakcją Andrzeja Zalewskiego, Kraków: Wydawnictwo Scriptum 2011, ss. 304. ISBN: 83-60163-60-3.

Książka składa się z tekstów wygłoszonych podczas serii spotkań „Kolokwia filozoficzne”, które – jak informuje podtytuł – odbyły się w Złotym Potoku koło Częstochowy 10 i 11 grudnia 2009 r. Było to już drugie z serii spotkań, których celem jest autoprezentacja oryginalnych projektów filozoficznych. Najważniejsze założenie tego kolokwium polega na umożliwieniu wypowiedzenia się osobom, które chciałyby podjąć

trud filozofowania na własny rachunek. Jednocześnie daje możliwość przełamania dominacji zagranicznych koncepcji filozoficznych w Polsce. Stąd wymowne sformułowanie w tytule: „filozofia autorska”. Chodzi o oryginalne polskie propozycje/projekty filozoficzne. Owe propozycje/projekty ujęte w tekstach poszczególnych prezentacji stanowią pierwszą część książki. Duża swoboda i niezależność konkretnych tekstów stanowi o walorach prezentowanej publikacji. Autorzy nie byli „tłumieni” przez organizatorów kolokwium, które zaowocowało między innymi wydaną książką. Takie nastawienie, otwarcie na „autorskość”, urealniło się następującą problematyką: projektem z zakresu szeroko rozumianej filozofii analitycznej w wersji historyczno-erudycyjnej (Robert Piłat), jak i z nakierowaniem wprost na „same rzeczy” (Antoni Domaniewski), projektem fenomenologicznym poświęconym doniosłej problematyce czasu i jego konstytucji (Andrzej Zalewski), przykładem spekulatywnej metafizyki (Stanisław Buda), koncepcją inspirowaną wzorami zaczerpniętymi z buddyzmu (Michał Tempczyk) oraz projektem, którego kanwą stanowi „doświadczenie wewnętrzne” (Halina Romanowska-Łakomy), a także dwoma projektami z zakresu filozofii społecznej (Adam Kubiak i Konrad Banicki), jak też tekstem zainspirowanym przede wszystkim filozofią nauk (Marek Perek). Całość projektów składających się na pierwszą zasadniczą część książki zamyka wizja filozoficzna skorelowana z praktyką artystyczną (Edward Łazikowski). A oto pełne tytuły owych projektów (artykułów):

- Konrad Banicki, *Filozofia jako terapia. Między Michela Foucaulta troską o siebie a autoterapią*;
- Stanisław Buda, *Filozoficzna samokreacja*;
- Antoni Domaniewski, *Tezy o wierze*;
- Adam Kubiak, *Sprawiedliwość dla dorosłych*;
- Marek Perek, *Motywy milczenia w rekonstrukcji wiedzy i jego poznawcze uwarunkowania na przykładzie wybranych koncepcji*;
- Robert Piłat, *Samozakłamanie i struktura działania*;
- Halina Romanowska-Łakomy, *Paradygmat wiedzy doświadczanej*;
- Michał Tempczyk, *Buddyjska teoria pustki jako wyzwanie dla filozofii*;
- Andrzej Zalewski, *Prolegomena do odmiennego fenomenologicznego ujęcia zagadnienia czasu*;
- Edward Łazikowski, *Koncepcja fragtorów i wizja procesów formotwórczych świata*.

Część druga, jak przystało na publikację pokonferencyjną, to zbiór wypowiedzi, które były inspirowane poszczególnymi prezentacjami/projektami. Dyskusje nad poszczególnymi projektami stanowią sporą część tej ciekawej, różnorodnej treściowo publikacji filozoficznej. Po nich w aneksie umieszczono apel uczestników spotkania filozoficznego w Złotym Potoku oraz program dwudniowych wystąpień. Cytat z owego apelu niech posłuży jako podsumowanie niniejszej recenzji, recenzji książki wartej polecenia wszystkim tym, którym leży na sercu dobro rodzimej filozofii autorskiej: „Zaproszonych gości i uczestników zachęcamy do przekroczenia cienkiej, ale wyczuwalnej granicy między

komentatorstwem filozoficznym – niekiedy przyczynkarskim, kiedy indziej bardzo wyrafinowanym – a filozofowaniem. Zachęcamy do zawieszenia postawy widza, który z dalszych rzędów obserwuje zmagania z «wiecznymi problemami», na rzecz wzięcia mozołu tych zmagania także na swoje barki. Niezależnie od indywidualnych motywacji uczestników, nadrzędnym motywem jest chęć nieznacznej choćby poprawy stanu polskiej filozofii, której potencjał przez brak projektów autorskich wydaje się poważnie uszczuplony. Niech więc los polskiej filozofii nie będzie nam obojętny” (s. 300).

Wiesław Szuta

Wyższa Szkoła Medyczna w Sosnowcu